

BADA DADA, A SZUBKULTURÁLIS MÉDIASZTÁR ÉS ALKOTÁSAI

JÓDAL KÁLMÁN

Bada Tiborról, alias Bada Dadáról, az Újvidékről Pestre elszármazott, kont-raverz szubkulturális médiacsillagról, a hivatalos kultúra mostohagyerekéről sok mindent el lehet mondani, csak azt nem, hogy hétköznapi alkotó. Szövegei provokatíván brutálisak, fellépései meghökkentőek és botrányosak. Hogy őt idézzem:

„BETONBÓL NŐL A FA
BETONBÓL NŐL A FŰ
MI LESZ AKKOR HA MÁR
SEMMI SEM LESZ ÉLETHŰ”

Hogy mi lesz? Bada Dada és eszmetársai művészet- és életkonceptiója a gyakorlatban.

Szerzőnk sokoldalú, saját szavaival élve megfelelő képzettségű multimediális alkotó, némi túlzással azt is mondhatnánk, hogy olyan, mint egy reneszánsz emberalak, görbetükörben szemlélve. Bada fest, rajzol, verseket ír, performance-okban lép fel, s a Tudósok nevű alternatív rockzenekar frontmanje. Alkotásai, így versei sem választhatók el a többi műfajtól, melyeket makacs következetességgel művel.

Bada van annyira hermetikus, hogy csak úgy lehet ars poeticáját kitapintani, a sokszor mellbevágó módon és vulgáris eszközökkel előadott műveit befo-gadni, megérteni és megfelelően feldolgozni, ha figyelembe vesszük ezt a sokirányú, több síkon megnyilvánuló alkotói folyamatot (gyakran ugyanazok az ötletek, témák jelennek meg rajzokon, zenében is, amik utólag kollázs-szerűen, versbe applikálva található meg, és viszont). Világában Kacsza Pali (női kiadásban) éppúgy megtalálható, mint a tragikusan elhunyt Dark-wawe énekes, Ian Curtis, Sinkó Ervin vagy a sarkvidéki pingvinek. Ami mégis egybefűzi őket, az a szerzőnek alakjaikba bújtatott konok életigenlése, dacára az első

pillantásra szembetűnő destruktív gondolatoknak. Ha jobban belegondolunk, könnyen meglehet, hogy a könyvespolcon sorakozó komor klasszikusok közül jó néhányat, ha ma élnének, multimediális alkotókként látnánk viszont valamelyik európai nagyváros klubjainak egyikében, trash-punk öltözékben és őszintén kétségbeesve.

„LEGYEN A VERS KOMOLY, DE SZARÁS.”

Ez a költészethez, az irodalomhoz és egyáltalán, tágabb értelemben a művészethez való viszony csak látszólag ironikus. Ha figyelembe vesszük a szerző eddigi opusát, felismerhetjük benne ezt a leírt szóhoz való mély, ambivalens viszonyt. Bada azt fürkészi, hol a határ a művészet és nem művészet között, pontosabban a már-nem-vers és a még-nem-vers között. Illusztrációként íme Bada egyik prózaversrészlete:

„TE NŐ, JÓ A FRIZURÁD. DE MOST NE HASZNÁLJ PISZKOS TRÜKKÖKET. ÉS HAGYJ FEL A BIZNISZ TUDÁSODDAL. JEGYEZD MEG, NEM A POHARIDAT AKARJUK ELTÖRNI, HANEM A MEZTELEN ANYÁDRÁ VAGYUNK KÍVÁNCSIAK.”

Bada a szövegeiben – melyeknek gyakran integrális része a kalligrafikus betűforma, a szöveg közé ékelt, fénymásolt vagy rajzolt, vizuálisan is frissnek ható képanyag – szeret játszani a különböző peremköltészeti jelenségekkel, például az urbánus, bugyuta gyermekmondókák, a reklámszlogenek, az egy-pártrendszerrel idéző jelmondatok és a különböző verbális megnyilvánulások szövegeivel, valahol a pionírvatáskor elhangzó szavaltatok, a filmszavak aranyköpései és a káromkodás között. Illusztrációként:

„MIT CSINÁLJUNK, KISOVISOK,
ILYEN AZ ÉLET.
AZ ÉLET AZ EGY IDŐ.
AZ IDŐ AZ PÉNZ.
A PÉNZ AZ SZERELEM.
LAV IS LÓVÉ
LÓVÉ IS LAV.”

Szövegeiben, hogy Fekete J. Józsefet idézzem: „Új anyanyelvi költészetet művel, minden lexikai, morfológiai, szintaktikai jelenséget is felhasznál, ami szűkebb pátriánkban nyelvromlási tényként evidentálható.” Világa azonban épp ezáltal válik autentikussá, ez adja meg azt a többletet, mely kiemeli költészetét a csak személyi használatra szánt „do-it-yourself” szövegek közül.

Bada festészete, mint már említettem, elválaszthatatlan szövegeitől. Egyik legszebb rajza, melyet akár művészetének kulcsaként is felfoghatunk, a *Tanácsstalanság* című alkotás. A rajz három ember-ne-mérgelődj-bábut ábrázol egy csupasz, szögesdróttal körülvevett, reflektorok pásztázta térben. Verseit ugyanez a hangulat hatja át.

Egy rövid kitérő erejéig megemlíteném, hogy a művész festészetében jó néhány, a XX. század második felében lezajló stílus elemei mutathatók ki, az új német expresszionizmustól az artbruton át a pop-artig, Bada festményei azonban mégis egyediek, akár repülőből is könnyűszerrel azonosíthatók, jelezve, hogy a művész sikeresen magába ömlesztette és egy egyéni, hamisítatlanul eredeti stílussá gyúrta a letűnt idők festészetének különböző technikáit.

Ami zenei karrierjét illeti, a nyolcvanas években jó néhány újvidéki együttesben játszott, ma azonban (már hosszú évek óta) a Tudósok együttes oszlopos tagja, illetve a szintén újvidéki illetőségű Máriás Béla mellett annak meghatározó egyénisége. Dalszövegeire jellemző, hogy olyan lidércnyomásszerű katarzist okoznak, hogy az embernek az az érzése, mintha egy pszichiátriai klinika páciensei horrorfilmet forgatnának, pornószéánsszal kombinálva. Apokaliptikus, „no future” hangulatú kazettáin kimutatható a punk, a dark-wave, az OI!-zene hatása éppúgy, mint a neoprimitív, a minimalista vagy az etnikai zenei vonulat. De ez már egy másik elemzés témája.

Bada szövegei az évek folyamán csupaszabbakká, ugyanakkor effektívebbeké váltak. Míg a nyolcvanas évek végén a „fiatalok” vágyai a „motorozás, italozás, csajozás, tanulás”, addig kilencvennégyben már csak ennyi: „Pénzt! Pinát! Pálinkát!” Bada anarchisztikusan viszonyul a politikához, a valláshoz éppúgy, mint a klasszikus művészethez, ebben az anarchiában azonban van valami megmagyarázhatatlan rendszer és következetesség. Az „Apa kocsit hajt”-tól a „Tudj és tedd”-ig, noha ugyanazon a hangszalagon található, jó néhány év különbség van (legalábbis ami keletkezésük időpontját illeti), a szenzibilitás azonban igen hasonló maradt.

A szerző alkotásait még sokféleképpen lehetne elemezni, sok példát lehetne még felhozni, de ő, bizonyos értelemben, akkor is rejtve maradna előttünk. És ez így jó.

Végezetül: Badát lehet szidni, lehet dicsérni (ki-ki gondolkodásmódjának, szenzibilitásának megfelelően), egy azonban biztos: senkit sem hagy hidegen. És amíg ez így van, a szubkultúrán kívül az egyetemes magyar művészetben, irodalomban is megvan a maga helye.